

d. de rivieren.

===== rivieren zijn de Poso-
rivier, de TawaElia en de Bonga. De Poso-
rivier is zeer klein, heeft (hijv. water-
beet l. z. k.) bevaarbaar tot dicht bij Parigi.

I. Aardrykskundige beschrijving.

a. Ligging, groote, grenzen..

De onderafdeeling POSO bestaat uit vier zelfbesturende landschappen te weten: Lore, Poso, Todjo en Oena-Oena. Zij grenst van het Westen door het Zuiden naar het Oosten resp. aan de onderafdeeling Parigi, Paloe, Masamba, Malili, Kolonedale en Loewoek. Ze ligt inbegrepen de eilanden ongeveer tusschen 15' en 2° 5' zuiderbreedte en 120° en 122° oosterlengte.

b. Algemeene bodemgesteldheid.

De onderafdeeling Poso is zeer bergachtig. De bergen naderen bijna overal tot zeer dicht bij zee. Hierop een uitzondering vormen de langzaam hellende vlakke der Poso rivier, welke bij Tentena overgaat in de vlakke van Tentena, voor het grootste gedeelte ingenomen door sawahs, en westelijk ^{voortgezet} ~~voortzet~~ in de vlakke van Boejoe-m Pendoli. De vlakke ten Z. van het Poso meer (in het district PoeEmboto). De vlakke van Taripa Pakambia en Pada (in het districts OndaE) eveneens met mooie sawahs. Al deze vlakten liggen in het landschap Poso. In Todjo wordt behalve de smalle kuststrook geen vlakke aangetroffen. Oena Oena bestaat voornamelijk uit een heuvelland (hoogste top Goenoeng api 600 M). Het landschap Lore heeft vier hoogvlakten te weten 1. bij kpg. Sedoa (het vroegere zelfstandige TawaElia) 2. de vlakke van Napoe, 3. de vlakke van Besoa, 4. de vlakke van Bada.

c. de kusten.

De kust is over het algemeen vlak en op verscheidene plaatsen (tusschen Kassi goentjoe en Parigi) moerassig. Hier en daar komen uitloopers van het gebergte aan de kust. Langs de kust vindt men op veel plaatsen koraalriffen.

d. de rivieren.

De voornaamste rivieren zijn de Poso-rivier, de TawaEli en de Bongka. De Poso-rivier is voor kleine bootjes (bijv: motorboot K.P.M.) bevaarbaar tot dicht bij Pandiri KM 17 aan den weg Poso-Tentena. Hooger op niet meer door zijn watervallen en stroomversnellingen. Heeft als uitwatering van het Poso meer (+ 500 M hoog gelegen) steeds voldoende water. De TawaEli rivier, ontspringt ten N. van het vroegere landschap TawaEli, ontvangt vele zijstroomen, verandert steeds van naam maakt bij de kpg. Bomba een grooten bocht naar het westen. Is in het gedeelte der onderafdeeling Poso niet bevaarbaar. De Bongkarivier in Todjo, ontspringt in Kolonedale en door zijn vele stroomversnellingen slechts bevaarbaar door kleine prauwen. Van Poso voert een weg naar Tentena. Tot Pandiri gaat deze 17 KM door vrij vlak terrein en klimt van daar tot KM 58 een 500 Meter. Dit jaar werd op aanwijzing van den huidige Assistent Resident Poso begonnen vanaf Poso systematisch alle stukken die daarvoor in aanmerking komen van een onderlaag te voorzien. Tot Pandiri, (waar het vorig jaar een groote ijzeren brug gereed kwam) is men hiermede nu zoo goed als klaar. Van Koekoe (KM 35) tot Tentena is de weg, goed te noemen. Van Tentena naar Pendolo gaat een weg die zonder al te veel moeite geschikt gemaakt kan worden voor auto verkeer. Het gedeelte Pendolo grens Wotoe is geheel geregeld door den Assistent Resident, Van Tentena gaat een pad over Taripa naar Kolonedale.

lonedale. Van Taripa een niet verharde weg via Korobono naar Pendolo. hier genoemde dis-
Van Poso uit naar Todjo (60 KM) is een weg,
welke in den drogen tijd voor auto's berijd-
baar is. In den regentijd vormt de Kali Tong-
ko een grooten hindernis. In '28 kwam hier-
over een houten brug gereed, welke in begin

II. B e v o l k i n g.

'29 reeds door paalwormen zoo was aangevre-
ten, dat hij voor 't verkeer moest gesloten
worden. Waar deze weg niet van groot belang
is, lijkt mij iedere uitgave om een nieuwe
brug te maken (deze zou dan gemetselde land-
rechtvaardig behandeld, gaarne iedere prin-
hoofden moeten hebben en + 80 meter lang
zijn) voorloopig verkwisting. De K.P.M. doet
nog de aandacht te vestigen op het bestaan
verscheidene plaatsen in Todjo aan. Opvoer
van een slavenstand in de berglandchappen
producten van en naar Poso zal per auto
vooral. Omtrent de oorsprong der slavenstand
veel duurder zijn. Van Mapane gaat een paar-
den pad via Malitoe.-Bananoe-Maraajo naar
kennan, dat dit vermoedelijk de oorspronke-
den weg Poso Tentena, welke het bereikt ter
hoogte van KM 41 nabij kmg Sangira. Verschei-
de huidige bevolking overwonnen zijn en over
dene malen werd (ook bij monde van de zending
beheerscht werden. De geheel verschillende
aangedrongen dezen weg te verbeteren, of
typen van vrijen en slaven vallen dan ook
anders om te leggen meer in Westelijke rich-
direct op.

ting, welke laatste trace zelfs een autoweg
zou kunnen worden (altijd volgens de bekomen
inlichtingen). Waar Pebato land, de streek
waarover het hier gaat echter, gelijk

heel Poso trouwens, dun bevolkt is, en de
urgentie hiervan niet aan te toonen was, is
tot omlegging niet overgegaan. Wel werd het
bestaande pad verdeeld in H.D.werken en
Gemeente werken in stede van Gemeente dienst
zooals het onder den Assistent Resident de
Roock werd uitgevoerd. De verbinding met
de bergdistricten van Lore bestaat uit het
paardenpad, dat van Pinedapa over Naga-

Naga tot Tamaddee gaat, zich daar splitst

in zijvertakkingen en een verbinding vormt met alle kampongs der hier genoemde districten. Het paardenpad Bomba-Tentena zal nog vele jaren werk eischen en vele omleggingen, alvorens het iets meer dan een paardenpad zijn zal.

II. B e v o l k i n g.

a. afkomst, etc.

Voor uitgebreide bijzonderheden wordt verwezen naar het werk van Adriani en Kruijt "De Baree sprekende Toradja's". Over het algemeen een zeer goedaardig volk dat, mits rechtvaardig behandeld, gaarne iedere printahs wil uitvoeren. Bijzonder ware hier nog de aandacht te vestigen op het bestaan van een slavenstand in de berglandschappen vooral. Omtrent de oorsprong der slavenstand gaf de heer Kruijt als zijn meening te kennen, dat dit vermoedelijk de oorspronkelijke bewoners zijn geweest, welke door de huidige bevolking overwonnen zijn en overheerscht werden. De geheel verschillende typen van vrijen en slaven vallen dan ook direct op.

b. Zielenaantal

Bij de dit jaar gehouden volkstelling leverde de onderafdeelingen een totaal op, alle rassen gemengd, van ± 60.000 .

c. Godsdienst.

Behalve het bovenaangehaald werk zij nog medegedeeld, dat Uena Oena, Todjo en de kuststreken van Poso nog overwegend Mohamedaan zijn. De rest der onderafdeeling ondervindt een geleidelijke vooruitgang van het Christendom, Toch is daar nog lang niet alles tot het nieuwe geloof overgegaan. Voor de bergdistricten vond ik ^{dat} ~~dat~~ nog $\pm 2/3$ heid_nis.

d. Bewapening en vechtwijze.

Zie bovengenoemd werk.
Behalve de daarin aangegeven wapens komen nu nog de jachtgeweren, waartoe vergunning aan de als betrouwbaar bekend staande persoon werd verleend.

e. Woningen.

Zie de Baiee sprekende Toradja's

f. Middelen van bestaan.

Het hoofdmiddel van bestaan op het vaste land is landbouw. Het landschap Lore en Poso bezit sawahs. Todjo alleen ladangs. Langs de kust en in het landschap Oena Oena doet men zeer veel aan klappercultuur. In de bergstreken wordt ook veel koffie geplant. Andere middelen van bestaan zijn het zoeken van boschproducten en kappen van ebbenhout. Deze beide middelen van bestaan hebben door de malaise veel geleden en waren tot kort voor mijn vertrek tot bijna niets gereduceerd. Toch viel bij mijn vertrek weer een kleine (tijdelijke) opleving waar te nemen. De kleinhandel is bijna geheel in handen van Chinezen en Arabieren.

g. Gezondheidstoestand.

Deze is over het algemeen gunstig. De voornaamste ziekten zijn fzaamboesia en malaria. De laatste vooral in de bergdistricten. Te hopen is, dat de nieuw opgerichte polikliniek te Wangra, welke bij mijn vertrek bijna gereed was, het zijne er toe zal bydragen, deze ziekte te bestrijden. Behalve deze polikliniek is er een zendingsziekenhuis te Tentena en het landschapsziekenhuis te Poso. Poliklinieken te Todjo, Ampana, Oena-Oena, terwijl er te Dolong ook nog eene in aanbouw is.

h. Onderwijs.

Te Poso bestaat een particuliere H.I.S. die niet gesubsidieerd wordt. Deze zal het volgend jaar worden opgeheven, als de zendings H.I.S. gereed is. Verder zijn er twee gouvernementsscholen te weten in Ampana en

Oena-Oena. De landschapsscholen bevinden zich in Oena-Oena, Todjo en twee in Poso.

(te Mapane en Tiwaa). Alle andere scholen al vermeld, uit vier zelfbesturende landschappen in Poso en Lore staan onder de zending, pen, ieder onder een zelfbestuurder. Deze evenals de kweekschool te Pendolo.

III. V o o r t b r e n g s e l e n .

a. uit het dierenrijk.

De hier voorkomende dieren zijn karbouwen, speciaal gebruikt voor sawah bewerking, slachts- en offerdier. In de berglandschappen moeten nog groote kudden verwilderde karbouwen voorkomen.

Runderen als trekdier en voor de slacht. Paarden vooral het Napoepaard, dat sterker en hooger is, staat goed bekend.

Geiten, varkens en kippen vindt men bijna overal. Verder treft men nog aan, herten, wildzwijnen en de "sapi hoetan". De laatste vooral in het Todjo'sche. In de kustplaatsen wordt bijna overal visch gevangen. Het Poso meer en vele riviermondingen wemelen van krokodillen.

De voornaamste producten op het vaste land zijn rijst en mais. Op de eilanden de koprah. Verder koffie, damar, rotan en ebbenhout.

De voornaamste producten op het vaste land zijn rijst en mais. Op de eilanden de koprah. Verder koffie, damar, rotan en ebbenhout.

De voornaamste producten op het vaste land zijn rijst en mais. Op de eilanden de koprah. Verder koffie, damar, rotan en ebbenhout.

De voornaamste producten op het vaste land zijn rijst en mais. Op de eilanden de koprah. Verder koffie, damar, rotan en ebbenhout.

IV. T r a n s p o r t m i d d e l e n .

Een twintigtal grotere en kleinere auto's zijn voornamelijk geconcentreerd in Poso. Deze kunnen uit den aard der zaak slechts gebruikt worden op de trajecten Poso-Mapane, Poso-Tentena, Poso - Todjo. Ook zijn er eenige auto's op Oena-Oena. Overigens heeft het vervoer voornamelijk plaats te paard, (zoowel voor menschen als goederen)) per prauw, grobak terwijl men ook hoe langer hoe meer fietsen ziet.

V. B e s t u u r .

a. Algemeene inrichting.

De onderafdeeling bestaat, zooals hooger al vermeld, uit vier zelfbesturende landschappen, ieder onder een zelfbestuurder. Deze zelfbestuurders heeten: In Lore, Magaoe, in Poso, Mokole Bangke, In Todjo (vroeger Djena, thans) Radja, en in Oena-Oena, Kapitan. Deze zelfbesturen zijn verdeeld in resp. 3, 5, 5, en 2 districten. De Districtshoofden heeren in Lore, Biti Magaoe, in Poso, Witi Mokole, (biti=witi=voet) in Todjo, kepala Komisie, in Oena-Oena, Kapitan moedah.

De Zelfbestuurders worden benoemd en ontslagen door den Gouverneur-Generaal, de districts- en kamponghoofden door het zelfbestuur gehoord de bevolking en in overleg met den bestuursambtenaar.

De verhouding Gouvernement tot de zelfbesturen berust op de korte verklaring.

b. Belastingen.

Van de zelfbestuursonderhoorigen wordt geheven. Inkomsten belasting, personeele en slachtbelasting.

Een en ander volgens de zelfbestuurs regelen van 6 December 1923 en 17 Augustus 1924 goedgekeurd door den Resident van Manado ddo. 11 Maart 1924 No 68 en 13 December 1924 No 447. goed

Tevens worden schoolopcenten betaald variërend tusschen 10 en 20% van den aanslag I.B.

In en uitvoerrechten worden geheven door het Gouvernement.

De boeah-tanah, welke werd geheven over de uit te voeren boschproducten werd in den loopt van dit jaaraafgeschikt. Van den cijns van ondernemingen van landbouw komt de helft

8.

ten bate van het Gouvernement.

Gouvernementsonderhoorigen betalen belasting volgens de voor hen bestaande bepalingen.

c. Rechtswezen.

De rechtspraak over de zelfbestuurs-
onderhoorigen is geregeld bij zelfbestuurs-
besluit dd.

goedgekeurd bij besluiten van den Resident
van Manado dd.

Voor de rechtspleging over Gouvernements-
onderhoorigen gelden de hun betreffende
bepalingen.

VI. Politieke toestand.

Geen bijzonderheden. Gunstig.

De Luit der Infanterie

Afgetreden Gezaghebber van Poso;
(wg)

Gezien:

De Assistent Resident,
van Poso,
(wg)

Gezien,

FUNA BOND

MADE IN U.S.A.